

Sygn. akt IV U 174/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2018 roku

Sąd Rejonowy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu

w składzie: Przewodniczący: SSR Alina Kordus-Krajewska

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Czerniawska

po rozpoznaniu w dniu 2 sierpnia 2018 roku

sprawy z odwołania P. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.

o zasiłek chorobowy

w związku z odwołaniem od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T.

z dnia 23 marca 2018 roku

orzeka:

I. Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T.

z dnia 23 marca 2018 roku w ten sposób, że stwierdza, że

a) ubezpieczony P. Ż. ma prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 13 stycznia 2018r. do dnia 28 stycznia 2018r.,

b) ubezpieczony nie jest zobowiązany do zwrotu zasiłku chorobowego za okres od dnia 13 stycznia 2018r. do dnia 28 stycznia 2018r. w wysokości 1815,68 zł (tysiąc osiemset piętnaście złotych sześćdziesiąt osiem groszy) oraz odsetek od zasiłku chorobowego za okres od 13 stycznia 2018r. do 7 lutego 2018r. w kwocie 25,47 zł (dwadzieścia pięć złotych czterdzieści siedem groszy),

II. W pozostałym zakresie odwołanie oddala.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w T. decyzją z dnia 23 marca 2018r. działając na podstawie:

- art. 13 ust. 1 pkt 2, art. 66 ust. 3 ustawy z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2017 r., poz. 1368 ze zm.) **odmówił ubezpieczonemu P. Ż. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 13.01.2018 r. do 7.02.2018 r.;**
- art. 84 ust. 1, ust. 2 pkt 2, ust. 4 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778) **zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za okres od 13.01.2018 r. do 7.02.2018 r. wraz z odsetkami w łącznej kwocie 2.975,95 zł.**

W uzasadnieniu decyzji wskazano ,że na ustaloną kwotę składają się :

- należność główna - 2.950,48 zł, czyli kwota nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wypłaconego ubezpieczonemu za okres od 13.01.2018 r. do 7.02.2018 r.
- odsetki - 25,47 zł, czyli kwota ustalona za okres od dnia następującego po dniu wypłaty nienależnego świadczenia do dnia wydania tej decyzji.

Ubezpieczony złożył odwołanie od decyzji wyjaśniając, że nie wiedział, że w wyniku podjęcia pracy będzie zobowiązany zwrócić zasiłek za cały okres zwolnienia.

Organ rentowy złożył odwołanie od decyzji. W uzasadnieniu wskazano, że zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby (bez względu na to czy z tego tytułu uzyskuje dochód czy też nie).

Jak wynika z posiadanej przez organ rentowy dokumentacji, do 31.12.2017 r. Pan P. Ż. był zatrudniony w Spółce (...) w P.. Po ustaniu zatrudnienia w ww. spółce, organ rentowy wypłacił ubezpieczonemu zasiłek chorobowy za okres od 13.01.2018 r. do 7.02.2018 r. w kwocie 2.950,48 zł. Z analizy konta ubezpieczonego wynika, iż od 1.02.2018 r. do 24.02.2018 r. Pan P. Ż. był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych - jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B.. Płatnik składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. potwierdził, iż w okresie od 1.02.2018 r. do 24.02.2018 r. odwołujący się miał zawartą umowę o pracę i w ramach tejże umowy świadczył pracę od 1.02.2018 r. do 7.02.2018 r. Oznacza to, że Pan P. Ż. posiadał tytuł do objęcia ubezpieczeniem chorobowym, zapewniającym prawo do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy.

Wskazano, iż oświadczenie ZUS Z-10, które ubezpieczony złożył wraz z wnioskiem o wypłatę zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia, zawiera pouczenie, że zasiłek chorobowy za okres po ustaniu zatrudnienia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby. Oznacza to, że ubezpieczony był pouczony, w jakich przypadkach nie przysługuje prawo do zasiłku po ustaniu zatrudnienia.

Dlatego też Pan P. Ż. nie ma prawa do zasiłku chorobowego za okres od 13.01.2018 r. do 7.02.2018 r., a wypłacony za ten okres zasiłkowy w kwocie 2.950,48 zł jest świadczeniem nienależnie pobranym i podlega zwrotowi wraz z odsetkami (vide: art. 84 ust. 1 cyt. ustawy systemowej).

W myśl przepisu art. 84 ust. 1 ustawy systemowej, osoba, która pobrała nienależnie świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. Odsetki obliczane są w wysokości i na zasadach określonych w prawie cywilnym.

Zgodnie z przepisem art. 84 ust. 2 pkt 2 cyt. ustawy, za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia, w tym również niepowiadomienia podmiotu wypłacającego świadczenie o zajściu okoliczności powodujących

brak prawa lub ustanie prawa albo świadczenia albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części.

Dodano, że w wyroku z dnia 26 lipca 2017 r. (sygn. akt I UK 287/16) Sąd Najwyższy podkreślił, że ustalenie przez sąd, że ubezpieczony pobierający zasiłek chorobowy nie był pouczony o braku prawa do tego świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1) nie może być wystarczającą podstawą do stwierdzenia, że nie obciąża go obowiązek zwrotu pobranego zasiłku

chorobowego, do którego utracił prawo wskutek wykonywania w okresie pobierania świadczenia pracy zarobkowej. W wyroku tym Sąd Najwyższy wskazał przykłady zachowań kwalifikowanych jako świadome wprowadzenie w błąd organu. Zalicza się do nich nie tylko bezpośrednie oświadczenie nieprawdy we wniosku o świadczenie, przemilczenie przez wnioskodawcę faktu mającego wpływ na prawo do świadczeń, ale także złożenie wniosku w sytuacji oczywiście nieuzasadniającej powstania prawa do świadczenia oraz okoliczność domniemanego współdziałania wnioskodawcy z innymi podmiotami we wprowadzeniu w błąd organu rentowego. Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdził, że jeżeli ubezpieczony przedkłada zaświadczenia lekarskie (ZUS ZLA), a jednocześnie w tym samych okresach świadczy pracę zarobkową, to wprowadza w ten sposób organ rentowy w błąd co do okoliczności warunkujących powstanie prawa do zasiłku chorobowego. Z powyższego wynika zatem, że mimo że świadczeniobiorca nie był pouczony o braku prawa do pobierania świadczeń, wypłacone mu świadczenie może być uznane za nienależnie pobrane, gdyż świadomie wprowadził w błąd organ rentowy. W tym stanie rzeczy Oddział w dniu 23.03.2018 r. wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd ustalił co następuje:

W okresie od 1.09.2010r. do 31.12.2017 r. P. Ż. był zatrudniony w Spółce (...) w P.. Był niezdolny do pracy od 12 grudnia 2017r.

Dowód: zaświadczenie płatnika składek w aktach ZUS

Po ustaniu zatrudnienia organ rentowy wypłacił ubezpieczonemu zasiłek chorobowy za okres od 13.01.2018 r. do 7.02.2018 r. w kwocie 2.950,48 zł.

Dowód: pismo z dnia 26.06.2018r. k.24

W dniu 29 stycznia 2018r. ubezpieczony odzyskał zdolność do pracy.

Dowód: orzeczenie lekarskiej k.21 , przesłuchanie ubezpieczonego –protokół elektroniczny z dnia 13.06.2018r.

Od 1.02.2018 r. do 24.02.2018 r. P. Ż. był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych - jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B.. W tym okresie był zatrudniony w spółce na stanowisku kierownika produkcji.

Dowód: umowa o pracę k. 21, przesłuchanie ubezpieczonego –protokół elektroniczny z dnia 13.06.2018r.

Ubezpieczony był zobowiązany pismem z dnia 10.01.2018r. do zawiadomienia organu rentowego o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłku i jego wysokość. Był także pouczony , że zasiłek chorobowy za okres po ustaniu zatrudnienia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby.

Dowód: pismo z dnia 10.01.2018r. wraz z oświadczeniem ZUS Z-10 w aktach ZUS

Sąd zważył co następuje :

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie dowodów z dokumentów , zeznań ubezpieczonego . Sąd uznał materiał dowodowy w postaci dokumentów i złożonych zeznań za wiarygodny w zakresie w jakim był spójny i logiczny . Sąd oceni powyższe szerzej w dalszej części uzasadnienia.

Po pierwsze trzeba wskazać ,że sprawa dotyczyła prawa do zasiłku i zwrotu zasiłku chorobowego .

Zgodnie z przepisami ustawy z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2017 r., poz. 1368 ze zm.)

Art. 6. 1. Zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego.

Art. 13. 1. Zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy:

- 1) ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 2) kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby;
- 3) nie nabyła prawa do zasiłku w czasie ubezpieczenia, w przypadkach określonych w art. 4 ust. 1;
- 4) jest uprawniona do zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego;
- 5) podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu rolników określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Art. 17. 1. Ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia

Powyższe oznacza, że prawo do zasiłku dotyczy osoby niezdolnej do pracy. Ubezpieczony odzyskał zdolność do pracy 29.09.2018r. Zatem do 28.09.2018r. służyło mu prawo do zasiłku. W ocenie Sądu nie ma w sprawie zastosowania art. 13 ust.1 pkt. 2 i art. 17, gdyż od 29.01.2018r. ubezpieczony odzyskał zdolność do pracy i pracę wykonywał w nowej Spółce jako osoba zdolna do pracy i w okresie orzeczonej zdolności do pracy. Sąd ocenił, że ubezpieczony miał prawo do zasiłku chorobowego od 13.01.2018r. do 28.01.2018r. i nie był zobowiązany do zwrotu zasiłku za ten okres.

Sąd ocenił także, że była jednak podstawa do zwrotu zasiłku za okres od 29.01.2018r. skoro ubezpieczony jak sam wskazał odzyskał zdolność do pracy i nie zawiadomił o tym organu rentowego.

Zatem za 16 dni zwolnienia ubezpieczony miał prawo do zasiłku i nie miał prawa za pozostały okres 10 dni. (2950,48zł :26=113,48zł razy 16=1815,61zł-k.24)

Zarówno z pouczeń organu rentowego jak i powszechnej wiedzy wynika, że zasiłek chorobowy dotyczy osoby zdolnej a nie niezdolnej do pracy. Ponadto ubezpieczony miał informować organ rentowy o podjęciu zatrudnienia.

Powyższa ocena wynika z rozważenia poniższych przepisów i orzecznictwa, których argumentację Sąd podziela.

Zgodnie z art. 84. 1 i 2 cyt. ustawy osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

2. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Zgodnie z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. 2017r. poz. 1368-ustawa zasiłkowa) w zw. z art. 52 ust. 2 ustawy o

ubezpieczeniu społecznym rolników, wypłatę zasiłku wstrzymuje się, jeżeli prawo do zasiłku ustało albo okaże się, że prawo takie w ogóle nie istniało.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2017 r. II UK 753/15 wskazano, że żaden z przepisów ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie niż art. 84 ust. 2 ustawy systemowej kwestii zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Innymi słowy do kwestii dotyczącej zwrotu nienależnie pobranych zasiłków chorobowych, mają w pełnym zakresie zastosowanie art. 84 ust. 1, 2 i 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Rejonowy podzielił stanowiska zawarte w orzecznictwie (wyrok SN z dnia 9.02.2017r. II UK 699/15, wyrok SA z dnia 22.05.2015r. III AUa 2004/14) dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń przyjmuje się, że organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, tylko wtedy, gdy pobierającemu świadczenie można przypisać złą wolę. Może to nastąpić wtedy, gdy pobierający świadczenie wiedział, że mu się ono nie należy. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak i osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo i innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej.

Sąd miał także na uwadze kolejne stanowisko przedstawione w orzecznictwie. Wskazano tam, że ustalenie przez Sąd, że ubezpieczony pobierający zasiłek chorobowy nie był pouczony o braku prawa do tego świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1), nie jest wystarczającą podstawą do stwierdzenia, że nie obciąża go obowiązek zwrotu pobranego zasiłku chorobowego, do którego utracił prawo wskutek wykonywania w okresie pobierania świadczenia pracy zarobkowej. Sąd powinien bowiem rozważyć, czy mimo nieziszczenia się określonej w art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej przesłanki zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, zasiłek chorobowy został wypłacony na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., II UK 699/15, niepublikowany, stwierdzono, że "błąd" wiąże się zawsze z pierwotną wadliwością rozstrzygnięć organu rentowego lub odwoławczego, z etapem ustalania prawa do świadczeń, a jego istotną cechą konstrukcyjną, odróżniającą od innych uchybień organów rentowych lub odwoławczych, jest istnienie fałszywego wyobrażenia organu o stanie uprawnień wnioskodawcy, wywołanego na skutek świadomego zachowania osoby pobierającej świadczenie.

Sąd w sprawie zwrócił uwagę, że organ rentowy błędnie w decyzji naliczył odsetki za okres sprzed wydania decyzji w skapitalizowanej kwocie. Zwrot nienależnie pobranych świadczeń następuje wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego (art. 84 ust. 1 SysUbSpoU). Zasadą określoną w prawie cywilnym, odnoszącą się do odsetek jest możliwość ich żądania w razie opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia (art. 481 § 1 KC), jednakże określenia, od kiedy należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych, a nie w prawie cywilnym. Określenie terminu, od kiedy dłużnik - pobierający nienależne świadczenie z ubezpieczenia społecznego - opóźnia się z jego zwrotem, nie jest objęte odesłaniem zawartym w art. 84 ust. 1 SysUbSpoU. Nie jest to materia "zasad prawa cywilnego", lecz prawa ubezpieczeń społecznych (por. wyr. SN z 3.2.2010 r., I UK 210/09, niepubl.; wyr. SN z 16.12.2008 r., I UK 154/08, OSNP 2010, Nr 11-12, poz. 148). Odesłanie do prawa cywilnego w kwestii naliczania i ustalania odsetek oznacza, że organy ZUS powinny naliczać odsetki ustawowe (art. 359 § 2 KC) od dnia doręczenia decyzji obligującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (roszczenie staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w znaczeniu art. 359 § 2 KC) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 KC). Z tą też chwilą rozpoczyna się bieg (art. 120 § 1 KC) przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek (wyr. SN z 16.12.2008 r., I UK 154/08, OSNP 2010, Nr 11-12, poz. 148). (por. Komentarz pod red. B.Gudowskiej do art. 84 u.s.u.s w programie Legalis) Także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2017 r. I UK 148/16 wskazano, że zapisy dotyczące odsetek w art. 84 ust. 1 i ust. 11 ustawy nie oznaczają, że przepisy prawa cywilnego o odsetkach stosuje się tylko do osoby, która pobrała nienależne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, a nie do płatnika, skoro w art. 84 ust. 3 nic nie wspomina się o odsetkach. Należy wyjść od stwierdzenia, że decyzja administracyjna jest źródłem zobowiązania polegającego na świadczeniu. Jednak na gruncie art. 84 jest to decyzja o charakterze konstytutywnym,

co oznacza, że odsetki obciążają dłużnika dopiero od decyzji (zob. uzasadnienie uchwały 7 sędziów z 16 maja 2012 r., III UZP 1/12, wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2008 r., I UK 154/08). Skoro dopiero z mocy decyzji powstaje zobowiązanie, to również dopiero od tej chwili powstaje wymagalność świadczenia i mogą być stosowane właściwe dla wykonania zobowiązania zasady określające odsetki cywilne. Odsetki nie należą się więc za okres wcześniejszy. W aspekcie odsetek, wystarczy jednak stwierdzić, że nie są wymagalne za okres przed wydaniem decyzji.